

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

27 Kasım 2018

KASIM 2018 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ ASGARİ ÜCRET YAŞAMA MALİYETİNİ KARŞILAMAKTAN UZAK...
- ✓ BEKAR BİR ÇALIŞANIN YAPMASI GEREKEN ASGARİ NET AYLIK HARCAMA 2.385 TL
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.943 TL, YOKSULLUK SINIRI 6.328 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU ARTIŞI AYLIK YÜZDE 1,22 ve SON ONİKİ AYLIK YÜZDE 23,94

Asgari ücretin yeniden belirleme çalışmalarının başlayacağı günümüzde, fiyat artışları karşısında başta asgari ücret olmak üzere çalışanların gelirleri yetersiz kaldı. Aylık net asgari ücretin halen 1.603 TL olduğu ekonomik ve sosyal koşullarda sadece tek bir çalışan için hesaplanan yaşama maliyeti 2.385 TL olarak hesaplandı. Mevcut asgari ücret, dört kişilik bir ailenin asgari aylık gıda harcaması olan açlık sınırını bile karşılamaktan uzak kaldı. Asgari ücret, dört kişilik bir ailenin aylık harcamasına ancak bir hafta yetiyor.

İnsan onuruna yaraşır yaşama seviyesini sağlayacak bir ücret karşılığında çalışılması gereği anayasada düzenlenmiş olmasına rağmen milyonlarca çalışan ailesiyle birlikte düşük ve yetersiz gelirle hayatını sürdürmek durumunda bırakılmaktadır.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz bir yıldan bu yana aralıksız olarak her ay düzenli olarak yaptığı "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması ile ortaya koymaktadır. TÜRK-İŞ Araştırmasının 2018 Kasım ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.942,71 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 6.328,05 TL,
- Evli olmayan-çocuksuz bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' ise aylık 2.385,11 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Kasım 2017	Aralık 2017	Ekim 2018	Kasım 2018
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	436,48	445,58	528,66	534,26
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	359,46	368,86	441,18	446,19
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	465,73	476,69	570,91	578,60
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	305,79	317,01	378,58	383,66
Açlık Sınırı	1.567,45	1.608,13	1.919,34	1.942,71
Yoksulluk Sınırı	5.105,71	5.238,22	6.251,92	6.328,05

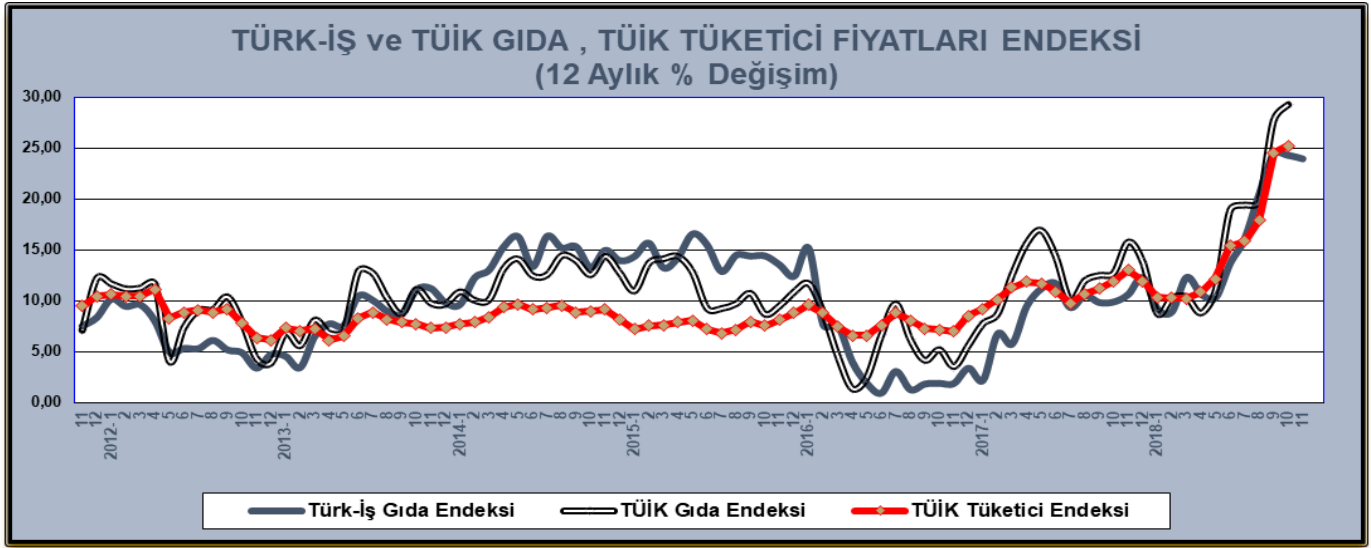
* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı bu ay 23 TL arttı. Böylece yılbaşına göre bugün -sadece mutfak harcaması için- 334 TL daha fazla harcama yapma zorunluluğu ortaya çıktı. Yapılması gereken 'toplam harcama' bu ay 76 TL artış gösterirken, yılbaşına göre aile bütçesine gelen ek yük ise 1.090 TL oldu.

Çalışanların aileleriyle birlikte, anayasada da ifadesini bulan "geçim şartları" bu şekilde olumsuz gelişim gösterirken, ülkenin ekonomik ve sosyal durumunun yetersizliği gerekçe gösterilip çalışan kesimden öncelikli olarak fedakarlık beklenmektedir. Ekonomik sıkıntıda bedel ödemesi gerekenler, zaten geçim sıkıntısı içinde bulunan iktisaden dar ve sabit gelirliler kesimler olmamalıdır.

Hatırlanacağı üzere, bu yılın başında asgari ücret belirlenirken TÜİK bekar bir işçinin geçimi için gereken harcama tutarını 1.894 TL olarak hesaplamıştır (TÜRK-İŞ'in aynı ay itibarıyla hesapladığı tutar 1.949 TL). Buna rağmen Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun işveren-hükümet kesimi oy çokluğuyla net asgari ücreti 291 TL eksik olarak belirlemişti. TÜRK-İŞ tarafından evli olmayan ve çocuksuz bir işçi için hesaplanan yaşam maliyeti günümüzde aylık net 2.385 TL'ye yükselmiştir. Aradaki fark giderilmeden, mevcut asgari ücretin hedeflenen enflasyon oranında veya birkaç puan üzerinde artırılması yoksulluğun sürmesi anlamındadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hesaplanan tüketici fiyatları endeksi ve alt grubunda yer alan gıda endeksinde son on iki ay itibarıyla gelişim aşağıdaki şekilde yer almaktadır. Şekilden de görüleceği üzere Temmuz 2018 ayından başlayarak gıda ve tüketici fiyatları hızla yükselmiştir. Ancak piyasaya yapılan müdahalelerle fiyatlardaki artışın -bir veya iki ay geçerli olsa da- biraz gerilemesi beklenmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2018 Kasım ayında şu şekilde gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,22 oranında arttı.
- Yılın **ilk on bir ayında** fiyatlardaki artış yüzde 20,81 oranına ulaştı.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibarıyla artış oranı** yüzde 23,94 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 15,61 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Kasım 2015	Kasım 2016	Kasım 2017	Kasım 2018
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,84	0,82	1,50	1,22
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	12,84	2,28	9,45	20,81
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	13,53	1,89	10,63	23,94
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,43	4,83	8,35	15,61

Bu ay fiyat derlenirken dikkati çeken önemli bir nokta, hemen tüm marketlerde promosyon-indirim-üyelik avantajı-ekstra kazanç gibi kampanyalarla fiyat indirimine gidilmiş olmasıdır. Bu çerçevede, gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Kasım 2018 itibarıyla şu şekilde değişim gösterdi:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; -bazı marketlerde peynirde yapılan olumlu fiyat ayarlamaları dışında- bu ay önemli bir fiyat değişikliği olmadı.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; hesaplamada dikkate alınan kıyma ve kuşbaşı etin fiyatı değişmedi. Kurban Bayramının ardından fiyatı artan kıyma ve kuşbaşı etin fiyatı bu ay değişmedi. Bonfilenin 90,90 TL olan kilogram fiyatı aynı kaldı. Sakatat ürünlerinin fiyatı da -şimdilik- aynı kaldı. Tavuk fiyatı da değişmedi. Balık fiyatında artış tespit edildi. Yumurtanın tanesi çoğu yerde 79 kuruşa kadar yükseldi. Bakliyat ürünlerinden (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) barbunya ve kuru fasulye fiyatında yine artış oldu, diğerlerinde bir fiyat değişikliği olmadı.
- Ortalama yaş sebze-meyve fiyatı, hesaplama esas alınan ürünlerdeki değişikliğe bağlı olarak bu ay biraz geriledi. Ancak, gündemde sıklıkla yer alan patates-kuru soğan fiyatı bir önceki aya göre artış gösterdi. Özellikle kuru soğan fiyatı "hastalık" gerekçesiyle artarken, buna patates fiyatı eşlik etti. Bazı mevsim sebzelerinin fiyatı mutfak harcamasına olumlu katkı yaptı. Ortalama sebze fiyatı bu ay 4,84 TL olarak hesaplandı. Meyvede genel olarak fiyat artışı görülürken kavun-karpuz gibi ürünlerin hesaplama dışında bırakılmasıyla ortalama meyve fiyatı geriledi ve bu ay 4,10 TL oldu. Geçtiğimiz ay 4,97 TL olan ortalama sebze-meyve fiyatı bu ay 4,66 TL olarak hesaplandı.

Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Bu ay ağırlıklı olarak 19 sebze ve 10 meyve fiyatı kapsandı. Araştırmada ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketiminin toplam miktarından hareket edildi.

- Ekmek, pirinç, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmek fiyatındaki artış bu ay da kağıt üzerinde kaldı, piyasadaki satış fiyatına yansımada. Un ve irmik fiyatı aynı kaldı, ancak makarna, pirinç ve bulgur fiyatında bazı düşük tutarlı ayarlamalar görüldü.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; geçen ay fiyatı artan tereyağı ile margarin fiyatı değişmedi. Zeytinyağı fiyatı bu ay yine artarken ayçiçeği yağı fiyatı değişmedi. Zeytin fiyatı, yeşil ve siyah zeytin ortalaması olarak aynı kaldı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinden sadece fındığın fiyatı arttı. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünlerinde -kimyondaki artış hariç- fiyat değişikliği tespit edilmedi. Şeker fiyatıyla birlikte bal, reçel, pekmez fiyatı da değişmedi. Tuz fiyatında indirimle gidildi. Çay ve ıhlamur fiyatı değişmedi. Salçada bu ay -düşük de olsa- yine artış oldu.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

enisbaqdadioğlu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmekek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

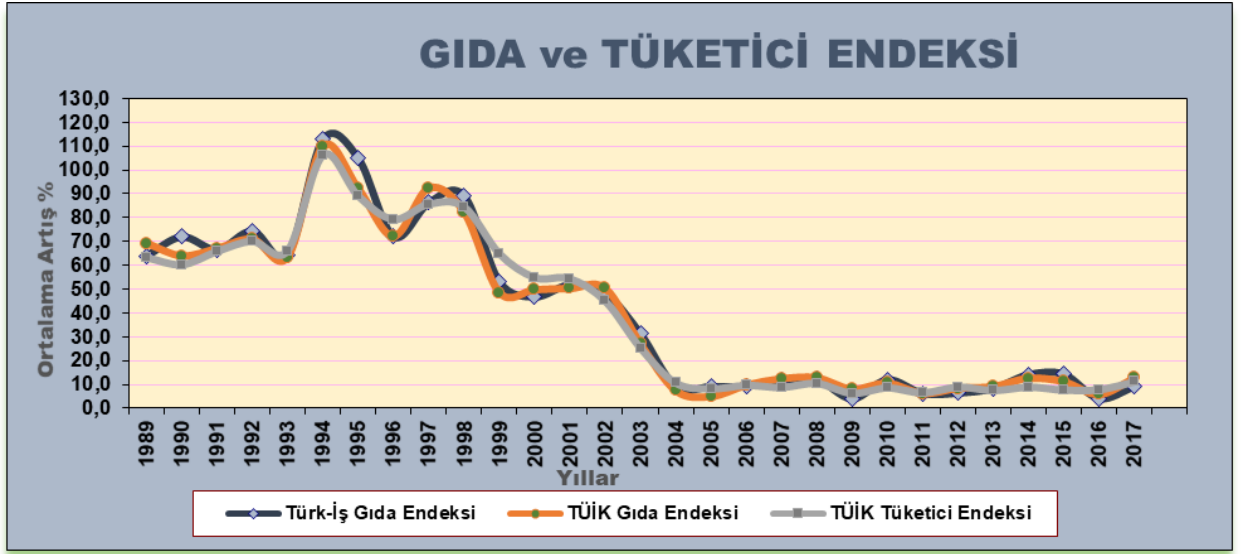
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz bir yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirlili ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirlili kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.